

Ријеч Пиве

Плужине, година VI, број 47/48, март/април 2021. Бесплатан примјерак

Фото: Жељко Шапурић

ЕКИПА „РИЈЕЧИ ПИВЕ“ НА ПЛАНИНИ ПИВСКОЈ

**Идите на Планину,
тамо је рај!**

Дурмиторци - учитељи из Фоче

СТРАНЕ 18 - 21

Плакаћу сјутра

СТРАНЕ 14 - 15

Жељко Ребрача одушевљен Пивом

СТРАНЕ 4 - 6

Власници „дивљих“ грађевина неће остати без крова над главом

СТРАНЕ 9

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о. Лист је подржан од Министарства културе.

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор:
др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић,
Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com

УМЈЕСТО УВОДНИКА БАБИНИ ЈАРЧЕВИ

Пише: Сања ГОЛУБОВИЋ

Поздравим сваки сунчан дан јер већ сјутра може да ми затреба кишобран

Варљиво прољеће, бабини јарчеви, баба Марта, мијене сунце-киша смјене... Ја бих само Сунца.

Иначе прича - легенда о баби Марти иде овако: баба Марта мислећи да ће у марту бити лијепо вријеме већ првих дана тог мјесеца поведе у планину својих девет јараца, док је ђед са других девет остао код куће. Дуноу је јак сјеверац и у планини је пао велики снијег. Наљути се баба и рече: "Прц марту, нећеш ме плашити, јер те се не бојим. Ја и моји јарци деветоршчићи смо јачи од тебе". Март се наљути, позајми од фебруара три дана, па навали са великим снијегом и мразом. Тринаестог дана

увече, смрзнуше се девет бабиних јараца.

Баба пође кући и од ђеда узе преосталих девет јарића. Поново је почела да се инати са мартом и март пусти још јачу зиму. На Младенце - 22. марта посмрзаше се и ђедових девет јарића. Тада баба бијесна наговори ђеда да позајми 15 јарића и дође у планину како би истјерала инат са мартом. Ђед је послуша. Међутим, март је наставио ову дивљу игру са бабом и на Благовјести 7. априла уз велики вјетар, мећаву, снијег у планини су се смрзли и баба ђед и свих 15 јарића... ето тако иде да прича о прољећу и непредвидивости природе. И данас кажу није прољеће док не прође баба с јарчевима... ваљда након 7. априла...

Жељко Ребрача

Жељко Ребрача одушевљен Пивом

СЛАВНИ КОШАРКАШ ЗА ДВАНАЕСТОЧЛАНУ ПОРОДИЦУ ДАКИЋ САКУПИО НОВАЦ КОЈИ ИМ ЈЕ НЕОПХОДАН ЗА ГРАДЊУ КУЋЕ

Свјетски и европски шампион са некадашњом кошаркашком репрезентацијом Југославије Жељко Ребрача један свој дан посветио хуманитарном раду у намјери да прикупи новац за помоћ дванаесточланој породици Дакић која живи у селу Бојати, око тридесетак километара од Плујина. Ова породица је оставила снажан утисак на Ребрачу, који је након завршеног снимања „Дневнице“ са екипом ТВ Вијести казао да се осјећа испуњено јер је дао све од себе како би помогли.

„Одлазим из овога мјеста са великим искуством, духовним прије свега. Читав дан је био посебан са свим људима које сам упознао, а на крају ова предивна фамилија препуна љубави. Док их посматрам како живе у складу и миру на овој планини, сами, срећан сам што сам имао прилику да им помогнем и надам се да ће ово бити први корак ка нечему још бољем за њих“, казао је шампион игре под обручима.

Он је радио у Парку природе, Хидроелектрани, Ресторану „Сочица“ и бунгаловима „Холидеј“. Грађани Плујина били су одушевљени посјетом славног госта, али ни он није крио одушевљење дочеком, боравком и утисцима које носи из

Пиве. Најприје се срео са председником Општине Мијушком Бајагићем, који је уручио донацију за Дакиће да би потом кренуо на радне задатке и за Дакић зарадио око 10 хиљада еура, које ће ова породица искористити за градњу куће,

„Било ми је задовољство радити и боравити у овом крају. Упознао сам много тога за вријеме снимања, а посебно ове предивне предјеле. Вјерујем да ћу се вратити поново овдје, јер се сада и ја осјећам дије-

лом ових крајева“, казао је Ребрача на крају снимања не скривајући импресије природним љепотама Пиве. Он је истакао да је у спорту имао много успјеха и момената које никада неће заборавити, али и да му је дан који је посветио хуманитарном раду на пројекту Дневнице нешто што такође припада тренуцима за памћење и што ставља у сам врх онога што је урадио.

„Када видим за кога и за какву фамилију смо радили, онда ми није

било ни мало тешко“, казао је Ребрача на крају. Снимање епизоде у Плужинама трајало је чак шеснаест сати, а из продукције истичу да је било једно од „физички најзахтјевнијих досада“. Уједно, ово је прва епизода у шест сезона која је снимана у овој општини.

„Када смо информисани да у селу Бојати, на скоро сат вожње од Плужина, постоји брачни пар са десеторо дјеце знали смо да је то нешто за чем се вриједи потрудити, па колико год да снимајући дан буде трајао. А након што смо се срели са њима и увидјели да је ријеч о једној вриједној, поштеној и домаћинској кући која живи искључиво од свога рада, знали смо да смо на правом мјесту и да помоћ иде у праве руке. А са друге стране грађани, привредници и општина су се организовали да помогну и тој породици и нама да све то забиљежимо. Уморили се јесмо, али вриједјело је сваког атома снаге. Сигурни смо да ће и гледаоци уживати“, казали су из продукције Фабрика идеја мултимедија која је продуцент Дневнице.

(Извор Vijesti online)

Фото: Vijesti online

Жељко Ребрача са породицом Дакић

КУД Пива у Бугарској

КУД Пива - подмладак послје дуге паузе због корона вируса обновио је рад овог прољећа када је стигао и позив за учешће на међународном фестивалу у Дупници (Бугарска).

Умјетнички руководилац Марко Ђокић казао је за „Ријеч Пиве“ да су припреме за наступ у Бугарској биле интензивне, те да ће се

подмладак КУД-а представити са кореографијом из Црне Горе.

-Поред игара из нашег краја, представићемо се и играма и пјесмама из окружења – казао је Ђокић.

Град домачин налази се на педесетак километара од Софије, у близини Рилског манастира и најтоплије бање у Европи са температуром воде од преко 100 степени.

Борко се пробудио на Благовијест

Благовијест (7. април) празник је који, поред осталог, по народним предањима значи крај зиме, али и излазак медвједа из брлога. Ове године на Благовијест падао је снијег и зима се није назирао крај, али је медвјед изашао из брлога - са огрлице чувеног Борка 7. априла стигла је СМС порука, што значи да је изашао из пећине и кренуо у потрагу за храном.

Подсјећамо, почетком октобра прошле године на Борју (по којем је добио име) Борко је ухваћен и успаван да би потом добио огрлицу која шаље сигнале о његовом кретању.

Борково праћење дио је акције прекограничног пројекта „Bear in Mind“, који ЦЗИП реализује са НВО „Наше птице“ и Удругом за заштиту колиша и одржива развитка „Наша баштина“ из Босне и Херцеговине.

Сматра се да у Црној Гори постоји преко 300 мрких медвједа, којима припада и Борко.

Осим научно-истраживачког аспекта, праћење медвједа помоћи ће да се широј јавности на прави начин представи једна дивља животиња попут мрког медвједа, те на тај начин разбију предрасуде, погрешна увјерења и страх.

-Информације о кретању и понашању медвједа Борка, које ће се прикупити и објављивати, показале да ова врста није нападач који све око себе уништава, већ да је ријеч о веома опрезној животињи, која радије избјегава људе. На тај начин ће се боље разумјети њихова немјерљиво значајна улога у шумском екосистему, као једног од највриједнијих представника биолошке разноликости који има главну улогу у њеном очувању – казао је поводом ове акције доктор ветерине Славен Рељић.

Сваки текст о Борковом кретању изазвао је велику пажњу јавности, а тако ће вјерујемо бити и убудуће.

Одборници у Скупштини општине Плужине усвојили су на априлској сједници Одлуку о обезбјеђивању алтернативног смјештаја, која је од изузетне важности за власнике нелегалних грађевина, који лако могли остати без крова над главом.. Одлуком је предвиђено да, у случају доношења рјешења о уклањању бесправног објекта, на основу неколико критеријума власници тих грађевина могу добити помоћ Општине.

Ово је јединствен примјер да локална власт брине о грађанима на овај начин и у случају рушења нуди им алтернативни смјештај, закуп станова из стамбеног фонда општине или грађевински материјал.

Одлуком је прецизирано да „корисник алтернативног смјештаја склапа уговор о „закупу стана са трећим лицем, доставља га надлежној служби у Општини, која ће му мјесечно исплаћивати новац за закуп најмање шест мјесеци, а најдуже три године“.

Алтернативни смјештај може се обезбиједити из стамбеног фонда Општине - давањем стамбених јединица у закуп.

За потребе рјешавања питања алтернативног смјештаја, претходну одлуку којом се уређује располагање стамбеним јединицама из стамбеног фонда Општине доноси Скупштина општине.

У Одлуци се наводи да се стамбени објекат даје се у закуп на рок „не дужи од шест мјесеци, са могућношћу продужења али не дужи од три године“.

Износ накнаде за закупнину стана за једночлано домаћинство даје се у максималном мјесечном износу до 50 еура, уз увећање од 20 еура за сваког следећег члана домаћинства, при чему максимални мјесечни износ накнаде не може бити већи од по еура.

Кориснику алтернативног смјештаја може се плаћати накнада за закупнину стана, односно дати стан из стамбеног фонда Општине у закуп или на коришћење у нето површини највише до 30м² за једночлано породично домаћинство, односно највише 5м² нето за сва-

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ Власници „дивљих“ грађевина неће остати без крова над главом

ОВО ЈЕ ЈЕДИНСТВЕН ПРИМЈЕР ДА ЛОКАЛНА ВЛАСТ БРИНЕ О ГРАЂАНИМА НА ОВАЈ НАЧИН И У СЛУЧАЈУ РУШЕЊА НУДИ ИМ АЛТЕРНАТИВНИ СМЈЕШТАЈ, ЗАКУП СТАНОВА ИЗ СТАМБЕНОГ ФОНДА ОПШТИНЕ ИЛИ ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ

ког следећег члана породичног домаћинства, а највише до 55 м² нето.

Према Одлуци, новац за куповину грађевинског материјала даје се у максималном износу до 2.000 еура за једночлано домаћинство, уз увећање од 1.000 еура за сваког следећег члана домаћинства, при чему максимални износ додијелених средстава не може бити већи од 7.000 сура.

Одборници су усвојили и Одлуку о плаћању годишње накнаде за

коришћење простора за бесправне објекте. Ријеч је о грађевинама за које није поднијет захтјев за легализацију или је такав захтјев одбијен. Висину накнаде тврђује рјешењем орган локалне управе надлежан за

послове локалних јавних прихода до 30. априла. Накнада се плаћа у двије једнаке рате, од којих прва доспијева 30. јуна, а друга 31. Октобра у години за коју се накнада утврђује.

САВЈЕТ ПАРКА ПРИРОДЕ „ПИВА“

На сједници је усвојена и одлука о именовању савјетодавног тијела ДОО Парк природе „Пива“ у које су изабрани Анела Сијарић, Милош Кусовац, Петар Митрић, Александар Перовић, Борко Вуликић, Славко Благојевић, др Веселин Лубурић, Милутин Цицмил и Блажо Јокановић. Мандат именованим члановима траје двије године.

ЕКИПА „РИЈЕЧИ ПИВЕ“ НА ПЛАНИНИ ПИВСКОЈ

Идите на Планину, тамо је рај!

Пуровић на мосту браће Гаговића

Слобо Делић

Био је диван прољећни дан када је екипа „Ријеч Пиве“ на путу ка Дубљевићима срела групу риболоваца из Никшића на мосту браће Гаговић. Један од њих Голијанин Душко Пуровић, каже да често долази у Пиву одушевљен њеном љепотом.

-Риболовом се бавим педесет година, али овдје уживам више него било гдје – казао је он, додајући да рибе у језеру нема много, али да је важније од улова уживати у љепотама Пиве.

Пита нас куд смо пошли, а када смо му одговорили да ћемо преко Дубљевића на Борковиће, па даље планинским селима рече: Идите горе, горе је рај!

-Свакоме саветујем да обиђе Борковиће и Дубљевиће. Прошле године дошла је директорица српског ТВ Пинка овдје и велим јој да иде на планину и да љепшег мјеста у Црној Гори нема. Сигуран сам да се одушевила, као што се одушевљавају сви туристи који оду горе – казао је Пуровић.

Запутисмо се потом преко моста, па узаним путем ка Дубљевићима, уживајући у зеленилу дрвећа, погледу на снијегне планинске врхове и дивној боји Пивског језера.

Прођосмо кроз Дубљевиће поред цркве Светог Василија Острошког, која је подигнута и освештана прије десет година, а потом ка Борковићима.

У сред села затекосмо директора Парка природе „Пива“ Слободана Делића, који сваки слободан дан користи да обиђе ђедовину на Борковићима и да понешто уради на имању. У кући Делића причали смо

Иконостас цркве на Борковићима

о Борковићима и знаменитим братствима из тог села која су изњедрила доста познатих и образованих људи. Многи су из Борковића одселили, али било гдје да су не заборављају своје поријекло и завичај.

Са Слобом обиђосмо сеоско гробље и цркву Светог Јована, која је подигнута после Херцеговачког устанка крајем деветнаестог вијека. Мјештани Борковића су 1960. године замијенили дрвену конструкцију на цркви и покрили је лимом, а 1982. године урађена је још једна значајна обнова. Мјештани планирају да и даље улажу у одржавање цркве, а очигледно је и да су сложни и када је потребно очистити гробље.

-Завичајно удружење Борковићи из Новог Сада покренуло је иницијативу да се фрескама ослика цијела црква. Они предано раде да помогну свом крају – казао је Делић, који нас је љубазно повео и до сеоског дома, који су мјештани реновирали прије неколико година. На њему су спомен плоче погинулим Борковићима у Другом свјетском рату, али и страдалим далматин-

Радоња Мићановић

БОРИЧЈЕ (ПИРНИ ДО)

Према Томићу Пирни до, односно Боричје имало је 1931. године 231. становника.

„Село је у једној отвореној долини, чије је залеђе у Пруташу а отворена страна везана за кањон. Висина му је надморска 1202 метара. Долина се налази између Пишчанских Грета и Брда Боричкога“.... Светозар Томић биљежи да су у селу најстарији становници Кецојевићи, који су досељеници из Бањана, те да ту живе и Дубљевићи, поријеклом из Дубљевића. Шипчићи из села Црне Горе, Мићановићи са Горанска, Јоковићи (род са Јоковићима на Брезнима и Цицмили из Стоца.

У селу су: Кецојевићи (17 к., св. Јован). Најстарији су становници села, а досељени су из Бањана назад 250 година. Веле, била четири брата и хајдуковали. Турци су их гонили и они су морали да беже из Бањана. Један се отсели у Херцег Нови, крајем XVII века [193] а већ 1726 г. помиње се у општини Топла: сећа Јово Кецојевић [194]. Други побегне у Пиву и настани се у Пирном Долу. Убрзо погине и остане му жена Канда [195] са четворо деце. Трећи брат побегне у Невесиње, тамо промени презиме и затури траг, а с четвртим шта је било не зна се. Дубљевићи (2 к.) од Дубљевића из Дубљевића. Шипчићи (3 к.) од Шипчића из села Црне Горе. Мићановићи (7 к.) од Мићановића с Горанска. Јоковићи (2 к.), род с Јоковићима на Брезнима. Цицмили (2 к.) од Цицмила из Стоца.

ским партизанима у великим борбама које се водили 1944. године против окупатора.

- Није историја, чини ми се, доволно посветила пажње тој борби,

која се водила на овим просторима. Да су се тада Немци пробали, дошли би до Безуја и хаубицама гађали Брезна да спријече чувену велику евакуацију рањеника авионима

Пут ка Боричју

- казао је Делић.

Остављамо љубазног домаћина да настави послове на ђедовини и из Борковића идемо кроз Сељковац и тамо срећемо сточара Словенка Недића који је прошлу зиму провео у свом селу. Недић има тридесетак оваца и пет крава, а затекли смо га како са синовцем Тањом и рођаком Николом сређује ограду на имању.

Овдје сам провео прошлу зиму, али на јесен ћу пртљат, јер ми је лакше у Нишићу, гдје имам кућу и шталу и гдје ће, надам се, функционисати откуп млијека – казао је Недић, додајући да од пољопривреде може да живи.

- Нема луксуза, али се може зарадити за пристојан живот – казао је Недић.

У Сељковцу, каже, прошле је зиме „било пет димова“, а некада је у Борковићима (рачунајући и Сељковац) било око шездесет кућа.

Запутисмо се даље узаним путем ка Боричју, уживајући у предјелима који сваки час маме да се зауставимо и фотографишемо.

У Боричју сријећемо Радоњу Мићановића, који је пензију зара-

дио у никшићкој Жељезари.

-У пензији сам од 2004. године, а зарадио сам је као возач. Имам бројну фамилију, четворо дјеце, деветоро унучади и једно праунуче – каже Радоња у шали додајући да му је пензија довољна јер је „сам троши“.

-Од кога је добра је, коментарише овај стари шерет висину своје пензије, објашњавајући да слободно вријеме највише проводи у Боричју, гдје је своје занатско умијеће посветио градњи куће.

Говорећи о условима живота на Боричју, Радоња каже да је „захвалујући Мијушку Бајагићу и Брану Јоковићу стигла вода до кућа“ и да помоћ Општине и њеног председника не изостаје кад год се тражи.

-Срамота је не признати Мијушку да је свакоме помогао. Знам конкретно за наше село да је помогао свакоме ко му се обратио, било да је ријеч о чишћењу путева или о другим стварима – казао је Радоња.

Овај вриједни пензионер каже и да има башту у којој је, поред осталог и стотину стабала ароније.

Послије разговора са Радоњом, крећемо даље кривудавом џадром изнад језера ка Плужинама.

Овај прољећни путописни дан завршисмо у кафани искусног угоститеља Саве Ружића који нас дочека као и увијек широким осмјехом и пићем добродошлице, а уз пиће добро су нам дошли и провјерени специјалитете са роштиља Савиних сусједа и колега угоститеља Додеровића.

Закључујемо да је траса којом смо прошли само једна од бројних атрактивних дионица и Пиви и да свака на свој начин дају шмек њеној љепоти. Стога ћемо наредних дана наставити обилазак села у Жупи и Планини, разговарати са мјештанима и снимати фотографије из свих крајева Пиве. Вјерујемо да долази вријеме када ће иселавање замијенити обрнути порцес, јер Пива и Пивљани то заслужују. О томе свједоче и бројна етно села у која ће, надамо се, туристи ове године доћи у великом броју.

Жељко ШАПУРИЋ
Радмило ТАДИЋ

БОРКОВИЋИ (СЕЉКОВАЦ)

У књизи „Пива и Пивљани“ (издање САНУ 1949. године) Светозар Томић забиљежио је да су Борковићи на надморској висини од 1397 метара, те да су ту живјела братства Радовићи, Недићи, Делићи и Лондровићи и да је 1931. године било 415 становника, те да су сва братства славиле Јовањдан.

Предање каже да су Радовићи, Недићи и Делићи од три брата – од Богића Радовићи, од Вука Делићи, а од Јована Лондровићи, те да су Недићи родом из Бањана. Томић је биљежећи предање навео да један Бањанин, „зет неког Делића, остао у Борковићима и запопио се, а по мајци Неди добио презиме Недић“.

Словенко Недић са синовцем

Пише: Павле Пајо ГЛОМАЗИЋ

Вјерово сам у плужинска љета иако сам знао да су сва била варљива, да не кажем лажљива. „Увјери ме у такву лаж у коју ћу вјеровати цијелог живота“, рекао би наш најбољи правник проф. др Благо Митрић. Оно кад смо са Горанска прешли у ново насеље на обали Врбнице нас педесетак ђака је морало да пјешачи у осмогодишњу школу на Горанску. Путовање из Плужина уз баре до Сувог пања, даље Краставицом па преко горажданских шума било је некад и доста узбудљиво, али и опасно посебно зими. Утабаном стазом ишли су из својих домова Милка и Зора Тијанић, Пајо и Мигло Гломазић, Мика, Мићун, Рада и Гара Продановић, Милка Јововић, Зеле и Миро Цицмил, Ратко Радовић, Благога и Драган Цицмил, Слобо Лубурић, Ратко Лубурић, Дуња и Рака Тадић, Раде Милић и други. Сјећам се војних „прага“ које су нас понекад одвозиле до Сињца, али већином су ишле само до насеља Плужина па смо морали понављати пут до Сувог пања. Понекад смо изнад куће Топаловића играли „брунце“ па често долазили на велики одмор у школу што је повлачило санкције од директора школе Радована Бошњака. То што добро памтим из школе на Горанску је шамар у петом разреду од наставника Ђетка Лалића ничим изазван осим што га могу повезати са очевим коцкарским умијећем. И да не заборавим питање наставника Божидара Тадића: „Да ли је Марко Краљевић био у праву када је убио Мусу Кесецију?“, мој одговор је био у складу са породичном традицијом: „Да“. Како смо прегрмљели те три зиме газећи кроз снијег и мећаву само желим да заборавим.

Ипак, то љето 1973. је било посебно, варљиво. У августу дође професор Драгослав Срејовић са групом студената археолога да испитује пећину на Одмуту, нашем најмилијем виру на Пиви. Милица, кћер народног хероја Пека Дапчевића, затим Милена, Лушо, Чедо, Дара, био је тим који се тога августа дружио са плужинским момцима: Војом, Пајом, Благогом, Мићуном,

На Одмуту - Пајо - 1973. археолошко истраживање са проф. Срејовићем

Плакаћу сјутра

Тераса Хотела Пива - 1973.

Митром и другима. Било је то љето за незаборав. Ми смо увијек одлазили у свијет са дрвеног моста на

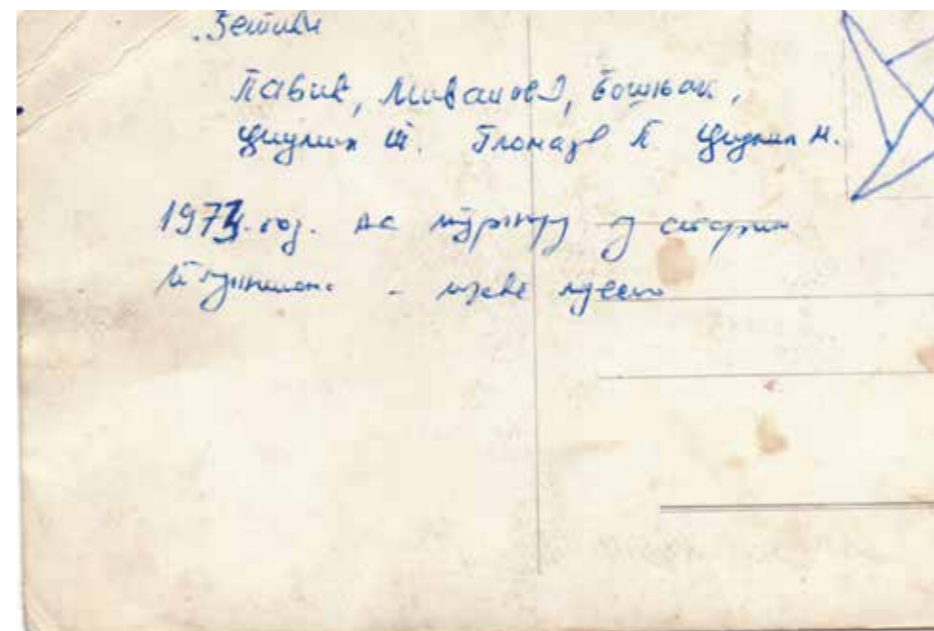
Врбници, али смо се увијек враћали мосту и вировима живота, лукама, а изнад свега Кањону и планини.

Ђетићи - 1973.

Екипа проф. др Драгослава Срејовића - 1973. археолошко истраживање

Ђетићи II - позадина слике 1973.

Скоро сваку вече ова екипа око професора Срејовића је имала журке у сали Хотела „Пива“. Сјетио сам се да у Плужинама на имању Дацића рађају трешње, јабуке, шљиве, а посебно се правила ракија од шљива, позната „шљивовица“. Неколико пута Вељо Дацић би доносио да „пробамо“ шљиву, што је посебно годило професору Срејовићу који је на одушевљење свих својих студената и гостију хотела повео ужичко коло.

На традиционалном турниру поводом Дана ослобођења Општине Плужине те године сам освојио треће мјесто са екипом „Ђетићи“. Осим мене у екипи су играли Добрило Павић, Ратко Мићановић,

Тома и Милорад Цицмил и Војо Бошњак. Тада се нијесмо добро понијели према тренеру Благоју Јауковићу од којег смо, захваљујући конобарима, пред утакмицу пили вињак уместо сокова, тако да је то био разлог за пораз против „Хидротехнике“ у полуфиналу. Да је то љето било варљиво свједочи податак да сам раскинуо са Милицом. Било је довољно да каже: „Видиш ли тугу у мојим очима“, па да све пуштим да отплови потопљеном ријеком. Плакање за изгубљеном љубављу сам оставио за сјутра, за разлику од плача за очевим ратовањем са пушком у руди и мајчиним затвором у злогласном логору Јусовача. За тим ћу плакати не само сјутра него и сваки дан.

ЧАРОБНО ПИВСКО ЈЕЗЕРО

Фото: Жељко Шапурић

Фоча - Поглед на Сахат кулу

Дурмиторци - учитељи из Фоче

Пише: Мијушко ТОМЧИЋ

Фоча је варош на обалама ријека Дрине и Тохотине, окружена моћним планинским масивима Зеленгоре, Маглића, Љубишње, Дурмитора... Отварањем средњих школа ово мало мјесто је од касабе израсло у модерну варош у којој се формира нови менталитет са измијењеним духовним и друштвеним животом.

Учитељска четвороразредна средња школа, иако је радила само дванаест година (од 1960. до 1972.)

оставила је дубок траг на свеукупно биће Фоче, и не само Фоче. Од укупног броја који су се у наведеном периоду уписали или пријавили за полагање матурског (или допунског) испита (1348) њих 1023 је стекло диплому учитеља. Већа половина од тог броја су мјештани (Фоча са ширим окружењем), а било је ту ђака из разних крајева Југославије и њених република. Из Црне Горе током назначеног периода на школовању је било 316 ученика, највише из Плужина (122), Пљеваља (108), Берана (24), Жабљака (21)... Из Србије су

долазили (Чачак, Ужице, Прибој...) јер су тамо постојале петогодишње учитељске школе.

Ова прича о Учитељској школи у Фочи, њеним професорима и ђацима, скоро је прекривена плаштом заборавља, јер ће ускоро бити педесет година од њеног затварања. Ту опасност препознао је Мироје Вуковић, Пивљанин, један од успјешнијих ђака те школе. Он је окупио генерацијски тим другова и пријатеља на прикупљању документарне грађе и других свједочанстава, па је 2015. године издао књигу „Учитељска шко-

ла у Фочи (1960-1972)“. Приређивачи су захвални Издавачкој кући „Свет књиге“ из Београда (чији је власник његов друг из генерације Стево Ђосовић), затим СДК „Просвјета“ из Фоче (Машић Радисав), те Центру за културу из Плужина (Миленко Мићановић), као и рецензенту Цвијетић Мићу.

Поред Здравка Давидовића, у припреми грађе Мироју су помогли Слободан Владичић, Војка Ивановић-Давидовић, Станка Нишавић, Невенка Перишић, Миланка Остојић, Бајо Јојић и Радош Тановић, као и професори Ана Јовичић и Веселин Бољевић Коро. Имајући у виду протек времена и недоступност целокупној документацији, доста података у књизи унесено је на основу сјећања саговорника, па су пропусти и грешке могући.

Намјера нам је да у овом броју „Гласа Жабљака“ наведемо имена

Дурмитораца из три поддурмиторске општине који су стекли диплому учитеља у Фочи током 12 година рада те школе. Најбројнији су из општине Плужине, а малобројни из општине Шавник, вјероватно због близине Никшића. Према доступним подацима, наглашава аутор књиге, послје рата све до 90-их година прошлог вијека, преко 300 просвјетних радника из Црне Горе радило је на подручју фочанске општине. Колико их је онда било у читавој БИХ, можемо претпоставити?!

Из општине Жабљак диплому учитеља у Фочи стекли су:

1. Бадњар Радуле
2. Крстајић Анђа
3. Крстајић Видосава
4. Обрадовић Завиша
5. Поповић Зорка
6. Анђелић Слободан

7. Булић Радуле
8. Касалица Лука
9. Анђелић Владимир
10. Марић Десанка
11. Бурђић Никола
12. Томчић Мијушко
13. Поповић Светозар
14. Лаушевић Драгица
15. Крстајић Росанда
16. Мумин Вида.

Из општине Плужине:

1. Јововић Ђукан
2. Кнежевић Гаврило
3. Љешевић Танаско, Брљево
4. Недић Гојко, Борковићи
5. Недић Трипко, Борковићи
6. Раичевић Ратко, Бабићи
7. Радовић Крсто, Борковићи
8. Војводић Гојко, Војводићи
9. Ковачевић Гојко, Кнежевићи
10. Живковић Милош, Јеринићи
11. Поповић Јован
12. Кокановић Његосава

13. Ацић Шћепан
14. Ушћумлић Војиславка
15. Митрић Милан, Барни До
16. Миличић Рајко, Унач
17. Ацић Драгутин, Пишче
18. Ушћумлић Шћепан, Унач
19. Радојичић Милуша, Кораћи
20. Пејовић Славенко, Миљковац
21. Војводић Даринка, Војводићи
22. Гашић Божидар, Црквичко Поље
23. Јојић Радомир, Пишче
24. Цицмил Дојчило, Пишче
25. Митрић Ратко, Барни До
26. Гашић Будимир, Црквичко Поље
27. Војводић Драгица, Војводићи
28. Жарковић Вучета, Недајно
29. Радовић Ратко, Борковићи
30. Радовић Мироје, Борковићи
31. Јојић Будимир, Пишче
32. Цицмил Винка, Пишче
33. Тијанић Љубомир, Ковачи
34. Цицмил Сретен, Столац
35. Богдановић Сава, Плужине
36. Вуковић Милутина Мироје, Бријег
37. Вуковић Мирка Мироје, Бријег
38. Пантовић Миленка, Црквичко Поље
39. Поповић Десимир, Црквичко Поље

40. Поповић Радисав, Црквичко Поље
41. Радовић Милица, Црквичко Поље
42. Баласан Јован, Вучево
43. Цицмил Војка, Пишче
44. Гојковић Слободан, Плужине
45. Копривица Милија, Недајно
46. Војиновић Љепосава, Пишче
47. Богдановић Драго, Плужине
48. Војводић Десанка, Војводићи
49. Војиновић Даница, Пишче
50. Баласан Марија, Мратиње
51. Јокановић Ратко, Трса
52. Јокановић Јелисавка, Трса
53. Бојат Радош, Бојати
54. Гашовић Миленка, Црквичко Поље
55. Цицмил Радојка, Шарићи
56. Бабић Михајло, Црквичко Поље
57. Мићановић Миленка, Борковићи
58. Остојић Зорка, Плужине
59. Ацић Ратко, Пишче
60. Крунић Радоман, Унач
61. Вуковић Милијана, Бријег
62. Никовић Ратко, Никовићи
63. Баласан Драгица, Вучево

64. Цицмил Рајко, Шарићи
65. Бакрач Станислава, Горанско
66. Кецојевић Дејан, Плужине
67. Нишић Стоја, Црквичко Поље
68. Поповић Наталија, Црквичко Поље
69. Поповић Бранко, Црквичко Поље
70. Костић Јелисавка, Жеично
71. Пантовић Сулумија, Црквичко Поље
72. Јанковић Миладин, Плужине
73. Кнежевић Бранко, Кнежевићи
74. Крунић Вукосав, Унач
75. Цицмил Крсто, Шарићи
76. Митрић Олга, Барни До
77. Нишић Живана, Црквичко Поље
78. Војводић Вишња, Војводићи
79. Гашовић Милорад, Црквичко Поље
80. Давидовић Војка, Недајно
81. Жарковић Радуле, Недајно
82. Бабић Микосава, Црквичко Поље
83. Кнежевић Живојин, Кнежевићи
84. Мићановић Добривојка, Плужине

85. Никовић Радивоје, Никовићи
 86. Нишић Миливоје, Црквичко Поље
 87. Радовић Тадија, Плужине
 88. Симуновић Зорка, Плужине
 89. Мирковић Милорад, Унач
 90. Пантовић Бранко, Црквичко Поље
 91. Митрић Ангелина, Барни До
 92. Пантовић Божидарка, Црквичко Поље
 93. Јокановић Вукашин, Трса
 94. Дамјановић Сава, Плужине
 95. Благојевић Василије, Плужине
 96. Кнежевић Миливоје, Кнежевићи
 97. Поповић Јеленка, Црквичко Поље
 98. Поповић Невенка, Црквичко Поље
 99. Кнежевић Марта, Кнежевићи
 100. Цицмил Радојка, Пишче
 101. Баласан Војиславка, Мратиње.
- Са овог списка учитеља Пивља-на, имамо неколико доктора наука (Богдановић Сава, Радовић Мили-

ПИСМО РАЗРЕДНОМ

Драги читаоци, дајемо вам на увид једно ђачко писмо професору на крају школовања, испод којег је мажалост потпис нечитак:
Драги наш разредниче!

Било би довољно рећи само Коро. Довољно је, јер та реч је иста за нас као реч мама, тата. Као брат. Ви сте наш брат. Водили сте нас и показивали непознате путеве, осветљавали мрачне улице у нама, одмарали наше уморне духове, ведрили наша лица. Рекли сте нам шта је љубав, шта је лаж, а шта је истина. Научили сте нас да разликујемо лепо од ружног, добро од зла. И у најтежим тренуцима Ваша рука нас је прихватала, враћала самопоуздање. Хвала Вам за све топле, искрене и пријатељске речи. Жао нам је што од вечерас нећемо моћи чешће да Вас виђамо, да чујемо Ваш помало необичан, али нама веома пријатан глас. И на крају, обећавамо Вам да ћемо наставити све започете идеје и трудити се да у свом раду будемо онакви како сте то Ви жељели.

ца, Ушћумлић Шћепан, Цицмил Радојка...) и више њих са завршеним факултетом.

Из општине Шавник:

1. Поповић Зорка
2. Толић Дара.

Захвални смо професору Мироју Вуковићу што се побринуо да нам сјећања и памћења, године учења, заноса, љубави и надања, полетно вријеме и љепши дио наших живота, својом књигом отргне од заборава.

ЗАБРАЊЕНА ЉУБАВ

(Бошко и Адмира)
 Има једна тужна прича
 О љубави драгих бића
 Изњедрена на Миљацки
 Испод брда Требевића.
 У лијепом Сарајеву
 Шехер Босне главном граду
 Бе три вјере живјеле су
 У привидном вјерском складу.
 Ту се двоје упознало
 Млади, луди и лијепи
 Срцем они говораху
 А за љубав бјеху с'љепи.
 То су Бошко и Адмира
 Спојила их љубав јака
 Он је Србин поносити
 Она бјеше Муслиманка.
 Ал гледали то нијесу
 Јер је љубав била већа
 Њежни додир, дрхтај срца
 Њихова је била срећа.
 Све је ово отпочело
 У клупама средње школе
 Њежни поглед и додири
 Знах бијаху да се воле.
 Он млад, лијеп и отресит
 Са косама на таласе
 Са свим оним љепотама
 Што момачку снагу красе.
 Она њежна и танана
 Као вита јела бјеше
 Ко да виле са небеса
 Љепоту јој донијеше.
 Брзо кроз град прочуло се
 Да се воле младих двоје
 Њој Јулија име даше
 А он кажу Ромео је.
 Нераздвојни бјеху они
 Загрљени, насмијани
 Ни слутили тад нијесу
 Какви црни иду дани.
 Бошко често говораше
 На питање- "Зашто, тако"
 Љубав ову започеше
 И зашто се воле јако?
 "Тражили се ми нијесмо
 Нашли смо се ето тако
 Погледи се нама срели
 Остало је ишло лако.
 А пољубац први одмах
 Наговјести што слиједи
 Да ће мо се ми војети
 Докле коса осидеји.
 Трептај срца и сјај ока
 Отпочео тог је трена

Милош Кецојевић Рођен је 13. 10. 1979. године у Никшићу, гдје је завршио основну и средњу школу. Студирао Историју и географију на Филозофском факултету у Никшићу. Пише поезију (епску, лирску, дјечију, родољубиву, завичајну, социјалну, сатиричну, поеме...) и прозу. Неке епске пјесме су снимљене и изводе се на етно фестивалима. Књигу епско-лирске поезије и прозе "Патриотски поименик Пиве" објавио 2016. године. Лирску поезију објављивао у часописима и зборницима. Књигу прозе "Причај ђеде" објавио 2018. године и за њу је добио престижну награду "ЗАЛОГА", за умјетничко виђење завичаја.
 У конкуренцији 40 европских пјесника, његова лирска пјесма "Коњаник" 2019. године добила је прву награду. У припреми су збирке лирске и епске поезије као и роман. Редовни је члан Књижевне заједнице "Владимир Мијушковић" из Никшића. Превођен на енглески, арапски, ромски и француски. Учесник многих манифестација и књижевних сусрета на локалном, државном и на међународном нивоу. Живи и ради у Никшићу.

Спојисмо се ми вјечито
 Двије душе сад су једна."
 Многи су им завијели
 Сањарили љубав та'ку
 А Бошко се и Адмира
 Припремаху срећном браку.
 Нијесу се окретали
 На погледе злијех људи
 Што се веза Муслиманке
 Са Србином тад осуди.
 Јер је дошло зло прољеће
 Деведесет другог љета
 Кад у дивном Сарајеву
 Дође ђаво да прошета.
 Да освјежи старе ране

И пробуди авет рата
 Да се опет кама спрема
 Да удари брат на брата.
 Хрват, Србин и Муслиман
 Отпочеше као прије
 Да крваву страну пишу
 Тешке своје историје.
 Хаос ратни и зло ко је
 По читавој Босни крену
 Рат грађански почео је
 Сва је земља у пламену.
 Град подјељен на три стране
 Страх завлада свуд се гине
 Но шта Бошко и Адмира
 У округу ратном чине.

И даље су у љубави
 Не ремети њима све то
 И ако су друге вјере
 Обећање би им свето.
 Да ће вјечно да се воле
 И у рату и у миру
 Она све би Бошку дала
 А он живот за Адмиру.
 И ако су Муслимани
 Били кивни на њу доста
 Говораху да Адмира
 Сад Влахиња права поста.
 И да то ће да спријече
 Поручује Алах с неба
 Ко се луне одрекао
 Убити га одмах треба.
 Ма ни Срби баш нијесу
 Одобрели љубав так'у
 Јер како ће вјенчати се
 И у складном живјет браку.
 Па рјешење једино је
 И разлози бјеху чврсти
 По канону православном
 Да се она одмах крсти.
 Али они мислили су
 Када ратна прође страв
 Да њихова вјера биће
 Љубав она чиста, права.
 И годину пуних дана
 У граду су скривали се
 И наједном пар вољени
 Да изађе одлучи се.
 Из опсаде и обруча
 И спас траже неће друго
 Како и куд смишљали су
 План ковали доста дуго.
 Осамнестог маја они
 Деведесет треће бјеше
 Кренули су из опсаде
 Агонију да ријеше.
 Ка Српскоме положају
 Са страхом се упутили
 Шта ће им се догодити
 Тад нијесу ни слутили.
 За руке се чврсто држе
 Корачају крај ријеке
 А Миљацка чудно хучи
 Ко да слути ствари неке.
 Свака страна зараћена
 Посматра их па се чуде
 Шта се данас ово збива
 Шта ли води ове људе.
 Да слободно тако иду
 А на нишан свјестни да су
 Сто живота да имају
 Пут не могу наћи спасу.
 Али двоје младих људи
 Љубав чиста права води

Бошко и Адмира

У судбину надају се
 повешће их ка слободи.
 Врбања су мосту ближе
 Још у њима тиња нада
 Спасиће се из обруча
 Докле јекну изненада.
 И проломи небо плаво
 Из снајпера пуцањ пушке
 Бошка метак погодио
 Распара му груди мушке.
 Крв га зали и ороси
 Угаси се живот млади
 А Адмира потрча му
 Да жив још је би у нади.
 Докле други плотун чу се
 Њу погоди, паде цура
 Ал рањена тешко ипак
 До Бошка се дотетура.
 Допуза се смртна цура
 Бол трпјећи у мукама
 Па пољуби мртвог Бошка
 А обгрли са рукама.
 И испушти душу своју
 Крај вољеног бића свога
 О питам се дали у том
 Трену бјеше Господ Бога.
 Да их спаси од зла тога
 И зашто их младе узе
 У том трену небо хукну
 Жели присут на град сузе.
 Седам дана остали ду
 Ту код моста убијени
 Ко Ромео и Јулија

Лежажи су загрљени.
 Док се војска Српска није
 Да их склони одважила
 Понијела пар несрећни
 На пут вјечни на носила.
 Лукавици стигли кад су
 А сва војска сузе лије
 Гледајући и жалећи
 Због њихове погибије.
 Заједно их сахранише
 Да вјечито буду тако
 И на небу ко на земљи
 Загрљени чврсто, јако.
 Ој судбину одреди им
 Да им тако младост вене
 А зар није могло бити
 Да их гледаш загрљене.
 После рата грађанскога
 Кад крвави покољ стаде
 Родитељи њихови су
 Одлучили да ураде.
 Оно што је и исправно
 Гроб су њихов отворили
 И тако их загрљене
 У град вјечно сахранили.
 У којем се упознаше
 У којем су срећу хтјели
 Једно другом срце дали
 И вјечито завољели.
 Па и у смрт кад су пошли
 Показаше љубав праву
 Сарајево неће никад
 Предати их забраву.

СВЕТОЗАР ТОМИЋ

СВЕТОЗАР ТОМИЋ: ПИВА И ПИВЉАНИ (10)

Професор, историчар, етнограф и географ Светозар Томић (1872-1954) својом интердисциплинарном студијом „Пива и Пивљани“, која је у издању САНУ промовисана 1949. године, дао је огроман научни допринос за наш крај. Из те студије у неколико наставака објавићемо изводе из њеног посебног дијела који је посвећен насељима и породицама у Жупи и на Планини. Ријеч је о истраживањима које је овај научник објавио прије Другог свјетског рата, боравећи у Пиви и проучавајући литературу

Старост и тип насеља

По Речнику места од 1925 год. имало би у Пиви 59 насеља, од којих: једна варошица, 42 села и 16 засеља, и то 30 насеља у Жупи, а 29 у Планини. По попису становништва од 1931 год. забележено је 47 насеља, и то 28 у Жупи, а 19 у Планини. Међутим ја сам приликом испитивања забележио свега 35 села: 19 у Жупи и 16 у Планини. Ова разлика

ЈЕДНА ВАРОШ И 42 СЕЛА

у одређивању броја насеља долази отуда што има Горња и Доња Брезна; Горње и Доње Руднице; Горњи и Доњи Унач, па то неки бележе као засебна села, а неки као једно село, а опет многа су села пивска, нарочито у Пољу Црквичком, тј. у Црквицама, издељена на крајеве, па неки те крајеве бележе као засеокe или чак као засебна села, а неки све бележе као једно село.

Старост насеља

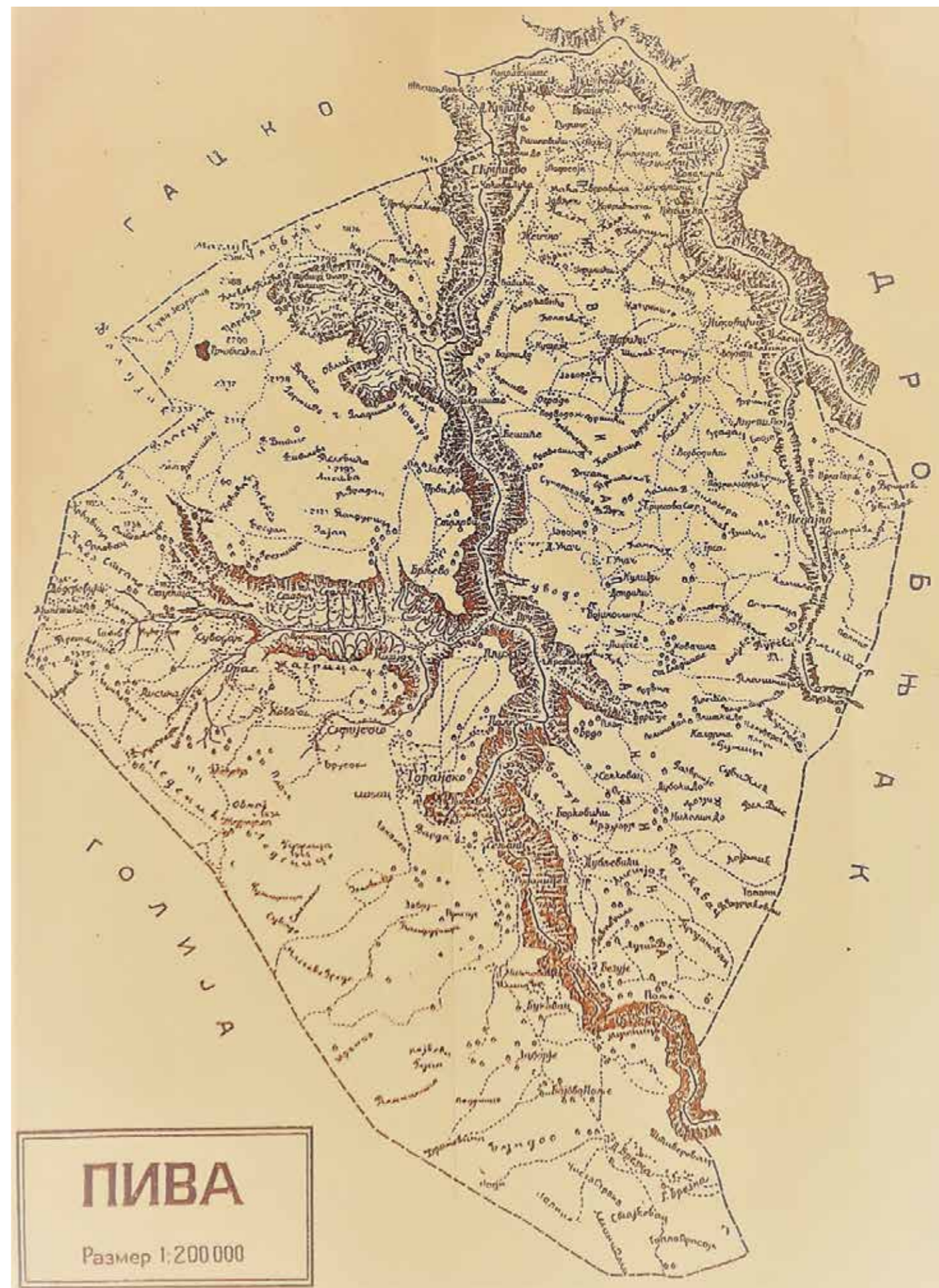
По своме постанку пивска се насеља могу поделити у три групе: стара насеља, насеља од пре 300 до 250 година и нова насеља.

1) Стара су насеља она која се спомињу још у Средњем веку, било у писаним споменицима било у предањима. Таква су насеља у Жупи: Мратиње, Плужине, Стабна, Стубица, Смријечно, Сељани и Руднице, а у Планини: Доње Црквице и засеокци Заграђе и Шћепан-Поље. По предању ова су насеља постојала у XV веку, а према неким старинама и привредним знацима (старим гробљима и траговима винограда и воћњака) она су могла ту постојати и много раније. Сва су ова насеља на заравнима у кањонима Врбнице, Пиве и Таре, где су климске прилике врло погодне за живот и где има

у изобиљу воде и шуме. Она су била у почетку мања и становници су им се занимали земљорадњом, воћарством, пчеларством, занатима и помало сточарством. Како је простор, у коме су та прва насеља, заснована, мали и ограничен планинама и стрмим странама кањона, после и најмањег прираштаја оснивала су се нова насеља у виду крајева и засеља. Због тога су ова стара насеља матице за многобројна нова села, нове засеокe и уопште нова насеља.

2) Насеља од пре 300 до 250 година су она која су основали било досељеници (као што су на пр. Ацићи основали Лисину) било исељеници из старих крајева на првим катунима. Таква су насеља у Жупи: Брљево, Лисина, Зуква, Забрђе, Столац, Горанско, Дуба и друга; а у Планини могла би се у њих урачунати Дубљевићи и Пирни До. Ова су насеља у близини старих насеља и с њима су одржавала тесну везу како из одбранбених, тако и из економских разлога. Становништво ових насеља већ је изменило, под утицајем климских прилика, занимање. Напуштају занате, воћарство и пчеларство и одају се земљорадњи и сточарству.

3) Нова насеља. Ова се насеља могу поделити у две групе: насеља, која су постала у другој половини XVIII века и насеља, која су поста-

Брезна

ла око средине XIX века и доцније. Ова су насеља постала на катунима и зимњим становима ("ватанима") старијих насеља. Оснивали су их мештани деобом задруга, а умножавали су се прираштајем и досељавањем. Оснивање тих насеља су изазвали пренасељеност и економ-

ски разлози. Сељаци су по катуни-ма и по планини косили и спремали сено за зиму. Уза сено спремали су стаје и прибоје за овце. Прво су у стајама зимовали чобани, доцније и чобанске жене и деца, а најзад и остала чељад из чисто економских разлога: да се на две стране кућа

не води. Тако се мало по мало стара села напуштају и стварају нова на катунима и при планинама. Оваквих насеља има доста и њихово се становништво углавном бави сточарством, а земљорадњом врло мало. Остала занимања својих предака - занате, воћарство и пчелар-

Горанско

ство - сасвим су напустили.

Процес стварања нових насеља, у Пиви је врло интересантан и поучан. У раније време, када није било ни личне слободе ни имовне сигурности, сељаци су се прибијали једни уз друге ради одбране и давања отпора нападачу: задруге су се чувале, а куће су биле збијене било у целој селу било у сваком крају села. На катуне се издизало у један, а здизало такође истога дана. Ливаде по катунима су се косиле као и данас, али се сено с њих згонило у село било на коњима било зими по површици на саоницама или гранама или се слободно спуштало низ вознике. У новије време, када се народ осетио слободнији и сигурнији, подиже стаје и зимње станове по катунима и око села, где му је земља и где му је згодније, а куће гради на својој земљи без обзира на близину или удаљеност села или појединих крајева села тамо где му је најпогодније са чисто привредног гледишта. Тако има појединих сељака удаљених са кућом по три до пет а и више километара од села или најближег каквог насеља. Они зими по три до четири месеца не виде живе стране

душе, већ живе усамљени као пустињаци.

Тип села

Сва су села у Пиви разбијенога типа: старија шумадискога са крајевима, а новија старовлашкога. Села шумадискога типа не заузимају велике просторе као села по Шумадији, али имају јасно обележене крајеве, у којима, су куће збијене. Њиве су у овим селима око кућа, а ливаде и испаше изван села.

Таква су села Плужине, Стабна, Црквице, Борковићи и друга. Међутим, код села старовлашког типа куће су растурене по селу без икаквог реда. Њиве су по селу и око села, а споредне зграде, где их има, такође су растурене по њивама и ливадама и у селу и око села. Док села шумадиског типа имају изглед мало културнијег насеља, дотле ова старовлашкога више личе на катуне него на села.

А како ова села старовлашког типа немају скоро нигде шуме око кућа, нити каквог воћа, изгледају још више као нека привремена насеља.

По сеоским крајевима у Пиви на-

сељена су иста братства, те се по њима често и зову. На пр. у Борковићима су крајеви: Радовићи, Лондровићи, Делићи и Недићи; у Г. Црквицама: Никовићи, Јеринићи, Шарићи, Војводићи, Кнежевићи итд. Како су поједини крајеви доста велики, са 15 или 20 кућа, често их понеки називају засеоцима, па чак и селима.

Отуда и долази неједнака цифра у броју села код статистике и појединих испитивача.

У Пиви, близу кућа, или има по једна "појата" или племна" или нема. Куће нису никаквом оградом ограђене, а по селима, нарочито новим и најновијим, нема шуме, те су села гола и изгледају дивљачна. Куће су по селима велике и лепе, те кад би села имала дрвећа изгледала би много лепша и много савременија. Кроз села само воде стазе и понегде крчаници, а о каквом грађеном путу нема ни помена.

Још народ није тамо свестан корисности путева, па на њих слабо и обраћа пажњу.

*(У следећем броју: Трагови ранијих насеља...)
Приредио: Радмилу ТАДИЋ*

Фото: Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com